

Nová podoba války

Zatímco si Spojené státy začínají uvědomovat sílu útoků na systém zásobování elektřinou v severovýchodní části jejich země, na výzvědné družice a na své zahraniční spojence, a pokoušejí se nastalé situaci přizpůsobit, je v kybernetickém prostoru tvrdě napadeno několik klíčových oddělení ministerstva obrany a následkem toho dochází k nemyslitelnému – přestává fungovat náš systém velení a řízení jaderných sil. Opakovaným útokům laserem a výkonnými vysokofrekvenčními zbraněmi jsou podrobeny také americké satelity a letouny poskytující vizuální i akustické zpravodajství, které výrazně oslabují nebo zcela likvidují jejich citlivou elektroniku. Intenzivně jsou elektronickými prostředky z letadel, lodí a vozidel bez osádek operujících v rojích napadány i naše pozemní, námořní a letecké síly operující poblíž hranic možných nepřátelských států. Vyvedeni z míry rozsáhlými ztrátami našich „očí a uší“, jakož i schopnosti komunikovat, se stáváme neteční vůči pronikání tajných agentů do hlavních amerických měst, jejichž úkolem je získávat tam spolupracovníky a podněcovat nepokoje.

Ve chvíli, když už jsme si mysleli, že díky dokonale vycvičeným ozbrojeným silám a celému arzenálu zbraní vysoké technické úrovně, které stály spoustu peněz, jsme dosáhli neporazitelnosti, se na scéně objevila skupina fanatiků a během jediné akce rozvrátila mýtus, jímž jsme se opájeli. Mně osobně jedenácté září 2001 zastihlo ve funkci zástupce velitele jednoho ze středisek našeho letectva, kde se vyvíjely nové zbraně; seděl jsem v zasedací místnosti na základně Hanscom nedaleko Bostonu s několika

vědci z laboratoře a bavili jsme se o spolupráci na jistém projektu týkajícím se moderního způsobu, jak porazit vyspělé systémy letecké obrany potenciálního nepřítele pomocí počítačů. Zároveň jsme ovšem v televizi sledovali, jak hoří první z obou newyorských „dvojčat“, viděli, jak jiné letadlo vrazilo do druhého mrakodrapu, a všichni jsme si uvědomili, jak byl ten útok prostý, což nám připadlo jako značně ironické. Každému z nás v ten den každopádně došlo, že nás čekají velké změny, a ty se opravdu i dostavily.

Daný opovážlivý útok, stejně jako ty dřívější na americká velvyslanectví v Tanzanii a v Keni a na náš torpédoborec Cole, jasně naznačil, že od nynějška už bude válka vypadat jinak. Jednotlivci, skupiny i celé nefungující státy, jakož i ty, které je financují, prostě začaly ohrožovat zájmy USA a jejich spojenců na celém světě.

V následujících letech jsme pak byli svědky obrovského nárůstu výzkumné a vývojové činnosti a objevila se celá řada nových technických vymožeností. Po jedenáctém září totiž došlo k největšímu nepřerušovanému růstu finančních prostředků směřujících do našich ozbrojených sil v historii, ještě většímu, než během rozsáhlých investic do obrany země za prezidenta Reagana. V tomto období se také dosáhlo obdivuhodného pokroku v oblasti počítačů (chytřejší telefony), sociálních sítí (Facebook a Twitter) a biologie (dekódování lidského genomu).

Mnohé technické vojenské prostředky vyvinuté v nedávné době se začaly rozsáhlou měrou používat i v civilní sféře, protože jsou však levnější než ty předcházející, stávají se dostupnějšími i pro naše protivníky. Dál se samozřejmě ve velkém vyrábějí náboje, bomby, pancéřovaná vozidla, letadla, rakety a lodě, ale čím dál většího významu nabývají i zbraně založené na nových technologiích, i když řada z nich ještě nebyla vyzkoušena ve skutečném boji. Na rozdíl od tradičních bojových prostředků, například výbušnin, balistických střel a letadel, jsou přitom složité a nedají se jen tak lehce pochopit, nemluvě o tom, že naši vojáci i politici se musí zabývat novou otázkou, totiž nakolik jsou vhodné k nasazení.

Nové typy konfliktů

Válka jakoby neustále měnila svou podobu i funkci, ať již jde o teroristy s trhavinami v botách či dokonce ve spodním prádle, nebo firmy vyvíjející zbraně na bázi laseru a obdařující vojáky nadlidskými schopnostmi. V ozbrojených konfliktech se prostě objevují nové technické prostředky a mění se i sám střet proti sobě stojících stran. Navíc máme co do činění s novým protivníkem využívajícím odlišnou taktiku, což vede k tomu, že jsme se začali víc zaměřovat na totální způsob sledování nepřítele, nasazování dálkově řízených bojových prostředků, střely typu vzduch-země, chirurgicky přesné údery bez zranění civilistů, operace s pomocí počítačů a tajné mise vedené elitními jednotkami, jejichž bojištěm je celá naše planeta. Pozornost v současné době soustřeďujeme také na autonomní systémy, ještě mnohem lépe vybavené vojáky, laser a zbraně, jejichž střely dosahují mimořádně vysokých rychlostí, to všechno s cílem porazit nepřítele, který už je také na sofistikované technické úrovni (je třeba brát jako realitu, že i on proti nám použije nejnovější techniku, a může jít i o celou skupinu zemí, pokud k sobě mají ideologicky blízko). Představitelé jak bojových, tak zpravodajských útvarů navíc vyjadřují vážné obavy z jaderného terorismu a biologické války, takže sečteno podtrženo, Spojené státy prostě musí být připraveny úplně na všechno.

V poslední době se vedení ozbrojených konfliktů začalo vyznačovat nasazováním menšího počtu vojáků, zatímco významnou úlohu často plní takové technické prostředky jako drony a zařízení umožňující mimořádně intenzivní sledování protivníka; ten bude ovšem přesto čím dál víc přicházet na nějaké nové a inteligentní způsoby, jak na nás zaútočit. Konstantní hrozbou jsou samozřejmě nálože v rukou sebevraždných teroristů nebo na palubách civilních letadel, ale jsou tu i nové formy, například informační válka a geneticky upravené viry s potenciálně smrtelným účinkem. Státy nebo i jen hnutí, jejichž představitelé vědí, že nemohou soupeřit s technicky vyspělými zeměmi, se navíc uchylují k netradičním a přitom nápaditým metodám

a zbraním. Jak se i tito naši protivníci postupně dostávají víc a víc k moderním prostředkům (a neřídí se přitom pravidly civilizovaného chování), stávají se vážnou hrozbou pro zájmy USA a jejich spojenců, takže rovnováhu sil mezi oběma stranami stojícími proti sobě mění ve prospěch „prostých, ale četných“ na úkor „vyspělých, ale nepočtených“, jak to charakterizoval Thomas X. Hammes z Univerzity národní obrany.

Příští bitvy už se každopádně nebudou nutně svádět na bojištích, jak je známe dnes, ale ve městech, v oblastech, které nikdo neovládá, v kybernetickém prostoru a ve sféře elektromagnetického spektra, jakož i v kosmickém prostoru.

V Americe začnou být častější terorismus a útoky na tzv. měkké cíle, které jsou už dlouho problémem v jiných zemích, a lidé budou tudíž požadovat účinnější ochranu proti podobnému násilí. Nedávné otrěsné akty terorismu v Paříži, Bruselu, Nice, Berlíně, Londýně a Stockholmu, ale také v San Bernardinu a Orlandu, byly jen pokračováním dlouhé historie tohoto jevu v zemích třetího světa a ukazují, jak budou napříště vypadat ozbrojené střety se Západem. Jak se přitom dalo předpokládat, po každém z těchto hrůzných činů se vždy požadovalo rozsáhlejší, kvalitnější a co nejintenzivnější získávání zpravodajských informací, a také pomstění dotyčných činů.

Naši protivníci, jak jsem vylíčil v úvodu této kapitoly, nemusí být z technického hlediska vždy méněcenní. Jako by navíc nestačil vzestup Islámského státu a pokračující vliv al-Kajdy i Talibánu, vynořuje se opět staré soupeření s Ruskem, které investuje obrovské sumy peněz do modernizace svých ozbrojených sil včetně jaderného arzenálu. Závratných pokroků v technice mezitím dál dosahuje Čína, kdy rapidní militarizaci doprovází také agresivní vesmírný program, zatímco Severní Korea si neúnavně plní své ambice v oblasti nukleárních zbraní a mezikontinentálních balistických raket. Spojené státy tudíž stojí před úkolem urychlit svůj vývoj nových zbraní i dalších technických prostředků s cílem čelit

dotyčným rostoucím hrozbám, ať již jsou reálné nebo jen považované za skutečné.

Bojiště v budoucnosti

V roce 2014 požádala výzkumná laboratoř americké armády skupinu odborníků, aby popsali, jak bude vypadat válečné bojiště v roce 2050. Podle předpovědí těchto expertů se na něm střetnou maximálně vybavení a výrazně posílení příslušníci ozbrojených sil, ale také všudypřítomní roboti postupující ve velkých skupinách a v součinnosti s vojáky, rozhodovací proces bude probíhat nezávislým způsobem, automaticky, ať již co se týče zbraní nebo institucionálních systémů určených k velení a řízení, jednotlivé útvary na bojišti se budou vyznačovat vlastní rozsáhlou organizací a kolektivním rozhodováním, na modelech se budou simulovat možné postupy nepřítele, půjde o vyhrocené informační prostředí, ve kterém se bude bojovat mystifikacemi, dezinformacemi a intenzivním napadáním počítačů i elektronických systémů všeobecně, budou nasazovány laserové a mikrovlnné zbraně, a obě strany budou cílit na konkrétní jednotlivce, přičemž vycházet budou z jejich unikátních elektronických znaků i chování. Posledně jmenovaný způsob boje už se ostatně pomalu stává realitou, jelikož americké ministerstvo obrany investuje do technických prostředků, které jsou schopny identifikovat určitou osobu na dálku a řadou způsobů, například podle tvaru jejich uší, držení těla, srdečního tepu, chemického složení potu či dokonce – díky speciálním skenerům – otisků prstů.

I sami vojáci budou jiní, včetně vzhledu. Technických vymožeností se nejdříve využije externě, ke zvýšení ochrany bojovníka a jeho většího povědomí o panující situaci, jakož i posílení jeho odolnosti. Někteří vojenští piloti už dnes dostávají schválené stimulanty s cílem zbystřit jejich pozornost během dlouhotrvajících letů, a v budoucnu se podobné látky zlepšující výkon stanou častějším jevem. V zájmu vyššího výkonu bude také docházet k tělesným modifikacím vojáků, s velkou

pravděpodobností budou například dostávat mechanické vnější kostry a farmaceutika zlepšující poznávací schopnosti nebo paměť, a budou jim chirurgicky implantovány mikroelektronické neurologické pomůcky. I bojovníci současnosti už ostatně umí po nasazení do akce odkudkoliv elektronicky vstoupit do rozsáhlých obrazových databází, i těch obsahujících informace o hrozbě ze strany potenciálních teroristů včetně jejich osobní charakteristiky. V budoucnu ovšem budou vojáci součástí jakési globální sítě díky propojení s velmi vzdálenými počítači, které budou monitorovat jejich fyzický i duševní zdravotní stav, vyhodnocovat, jak jsou na tom s vyzbrojením (včetně munice) i jak se podílí na celkovém bojovém úsilí svých jednotek, a také vydávat rozkazy.

Do značné míry za nás budou v příštích válkách bojovat stroje, a to z čím dál větší vzdálenosti. Běžnými se stanou rakety (létající tak říkajíc za obzor, takže určený cíl nebude vidět) a torpéda s dlouhým dostřelem. Velitel ponorkové flotily amerického námořnictva nedávno vyzval vědce, aby vymysleli systém, v rámci něhož by torpéda mohla zasáhnout plavidlo nepřítele až do vzdálenosti více jak tři sta kilometrů, přičemž vysílána by nebyla na dotyčný cíl, nýbrž do místa, kde by se měl nacházet po nějakém čase. Podobné systémy jsou schopny sledovat vhodné cílové oblasti a rychleji reagovat na hrozby ze strany protivníka, takže výrazně rozšiřují dosah spřátelených sil. V budoucnu se navíc stanou ještě populárnější automatické prostředky, které dokážou zasáhnout protivníka ve větší vzdálenosti; počet bezpilotních letounů ministerstvo obrany Spojených států během deseti let od roku 2002 navýšilo ve svých skladech čtyřicetkrát a v souvislosti s nově kladeným důrazem našich ozbrojených sil na celé skupiny dronů lze předpokládat, že jich bude dál přibývat. Systémy bez lidských posádek budou jak dálkově ovládané, tak i zcela autonomní, a vojáci budou mezitím moci na protivníka zaútočit z bezpečné vzdálenosti, jakož i doplňovat munici z mobilních skladů.

Stroje se také budou místo nás dívat. Již dnes jsou téměř všechny veřejné prostory monitorovány kamerami a jak vláda, tak průmysl sbírají

obrovské množství digitálních dat; jejich počet se však bude dál zvyšovat a roste ostatně již nyní – v roce 2002 například dosahovaly investice do sledování prostřednictvím videozařízení v USA dvou miliard dolarů, zatímco v roce 2015 to bylo dvacet jedna miliard. Když ke všudypřítomným kamerám přidáte ještě i další postupně se objevující technické prostředky jako automatizovaný software sloužící k určení totožnosti, skenování očí i celých obličejů nebo identifikační štítky využívající rádiových frekvencí, zjistíte, že množství údajů o jednotlivcích bude prostě obrovské. Všude budou nějaké senzory a schopnost někoho nebo něco sledovat bude ještě víc záviset kromě jiného na dronech, družicích, využívání počítačů (mimo jiné i ke špionáži) a zachycování protivníkovy komunikace, a naopak méně na lidské činnosti.

Stroje za nás bude také myslet. Příští války se budou čím dál víc vést pomocí počítačů, ať již v kybernetické prostoru, například v podobě útoku na infrastrukturu, nebo tím, že budou poskytovat podporu bojovníkům a zbraním v terénu. Početné údaje dodané senzory se stanou předmětem intenzivního „prosívání“ a analytika zpravodajské služby nahradí systémy založené na principu umělé inteligence. Ani sám voják už se rozbořením informací nebude zabývat, pouze si vždy vybere ze seznamu dodaného příslušným technickým zařízením. Počítače budou zkoumat celé proudy dat získaných z oblečení vojáka, z jeho vybavení a z biometrických sensorů, a on bude dostávat analyzované, simulované, modelované a vyhodnocené návody, jak postupovat, jakož i nabídku celé řady zbraní na vysoké technické úrovni. Pokud se pak týče velení a řízení, budou v rostoucí míře propojené s nějakou centrální autoritou, na níž budou záviset.

Bojovat se bude rychle. Časový rozvrh se díky hypersonickým dopravním prostředkům a municí dramaticky zkrátí a podobný vliv bude mít i větší nasazení laserů a vysokofrekvenčních zbraní, fungujících doslova rychlostí světla, přičemž o jejich smrtelném účinku bude možné libovolně rozhodnout. Vojáci budou zaplaveni informacemi, občas

protichůdnými, operovat budou muset pod intenzivním tlakem času, který se stane vzácným, a rychlost bitvy bude vyvolávat stres při rozhodování o dalším postupu.

Bitvy nebudou z časového hlediska jasně definovány, budou rozloženy jak v prostoru, tak v čase, a jen málokdy okamžitě poznáme, kdo je protivníkem; budou také možná nenápadné a trvat dlouho, nebo naopak okamžité a s devastujícím účinkem, a docházet k nim bude buď nepostřehnutelně, nebo naopak nepředstavitelnou rychlostí. Válka nebude nutně probíhat mezi státy, spíše půjde o jakýsi hybrid, kdy se k různým formám násilí budou uchylovat jednotlivci, skupiny osob i celé země. Americké ministerstvo obrany čím dál víc hovoří o možných ozbrojených konfliktech v tzv. šedé zóně charakterizované bojem za pomoci informací, střety v kybernetickém prostoru, terorem, útoky konvenčními zbraněmi a dalšími formami agrese. Člověka v této souvislosti hned napadnou akce Hizballáhu, al-Kajdy, Talibánu a Islámského státu, budeme však nuceni čelit i organizovaným zločineckým skupinám a také hackerům částečně podporovaným jejich státy.

Střet s nepřítelem bude probíhat na větších a rozptýlenějších bojištích, malými jednotkami složenými z vysoce specializovaných vojáků, ti však v některých případech možná ani nebudou muset opustit své základny, aby protivníka mohli zničit. Jednotlivé operace budou prováděny tak říkajíc na míru, přičemž nasazení do boje budou buď pouze jednotliví muži nebo celé útvary, v jejichž řadách mohou být jak vojáci (klasičtí nebo doplnění technikou dosud známou pouze z filmů žánru science-fiction, například umělou kostrou), tak roboti.

Prostorem, v němž k bitvám dojde, bude celá naše planeta a také vesmír kolem ní. Naše tradiční chápání pravidel vedení války už přitom nebude platit, jelikož takové přístupy, jako rozlišování mezi bojovníky a osobami, které se daného ozbrojeného konfliktu neúčastní, rovnováha zbraní a vojenská nutnost, nabydou nového, zatím neznámého významu.